

Een pand met een bijzondere geschiedenis

Wandelend door de Zustersteeg in Heusden komt men langs een ruime witte gevel waarachter zich sinds 1986 appartementen bevinden. Uit de tekst boven de poort in deze gevel blijkt dat hier voorheen de bierbrouwerij “De drie hoefijzers” gevestigd was. De geschiedenis van dit pand gaat echter veel verder terug. Reeds in 1420 is er een vermelding van het Catharinaconvent in dit gebouw waarin aanvankelijk een aantal zogenoemde “Grauwzusters” waren gehuisvest.

Anders dan reguliere kloosterordes, die bij hun ontstaan centraal bestuurd werden, verenigen zich er in de 14^e eeuw her en der nonnen in onafhankelijke stichtingen. Door de grijze pij die ze dragen krijgen deze nonnen de bijnaam “Grauwzusters”. Het zijn ‘tertiarissen’ omdat ze de Derde Regel van Sint-Franciscus volgen. Tertiariissen onderhouden hun religieuze regel zonder een formele kloostergelofte af te leggen. Soms wonen ze samen met een groep gelijkgezinden in conventen. Zij doen o.m. armenzorg binnen de gemeenschap en voorzien in die zin in een in die tijd belangrijke maatschappelijke behoefte.

In 1482 sticht Gijsbert van Randwijk ter plaatse van het convent een nonnenklooster. De mater en de veertien zusters hadden al in 1424 afstand gedaan van hun privébezittingen. Met de Reformatie in 1577 komt aan het bestaan van het Catharinaconvent een einde. Na lang aandringen vertrekt in 1616 de laatste zuster, Margriet, op 87-jarige leeftijd naar 's-Hertogenbosch.

Achter het klooster staat dan een zogenoemde 'dubbelkerk', met de nonnen, onzichtbaar voor het gewone volk, beneden op de eerste verdieping. Na de overgang van katholiek naar protestant wordt in 1637 deze kerk door gouverneur Graaf Willem van Nassau, gerestaureerd als Waalse en Engelse kerk voor de ingehuurde Engelse en Waalse soldaten

Bron: HBT. Wikipedia, Hildo van Ingen

De kerk beschikt niet over een orgel. Men zingt a capella. Er is een voorzanger, o.m. Paulus Godefroy (tot 1716.) en soms worden ook wel instrumenten ingeschakeld. Er is in Heusden een zgn. Collegium Musicum. De elite beschikt daarover fluit, fluit does, blokfluit, viool en clavecymbel. Soms is er ook een orgeltje.

Een honderd jaar later komt daar verandering in als Madame La Veuve Ganzooijen en Engelbergh, op 24 juni 1748 conform het op 22 september 1742 opgestelde testament van haar echtgenoot, Monsieur Corneille Hagelis, Seigneur de Ganzooijen (overleden 19 april 1748), een bedrag van duizend gulden beschikbaar stelt voor de bouw van een orgel in de Fransche kerk te Heusden. Voor de realisering van dit orgel wendt men zich tot de orgelmaker J.H.H. Bätz (spreek uit Beets). Op 23 augustus 1749 wordt het volgende contract afgesloten:

Bestecq en Conditien waarop den Eerw. en Heer Francois, Noach, Lodewijk Fernandes predikant van de Walsche gemeente, en Gerard van Oostrom, president Burgermeester der Stadt Heusden, als beide in hun privé daartoe verzocht zijnde, hebben besteedt en Hendrik Hartman Beetz. Mr Orgelmaker woonende te Utrecht, heeft aangenomen het maaken en stellen van een Nieuw Orgel, in de Fransche Kerk binnen Heusden, en dat op de navolgende Conditien

1. Het Orgel zal moeten bestaan in de navolgende registers, of geluiden:

1. *Prestant 8 voet Engels Tin*
2. *Holpijp 8 voet*
3. *Octaaf 4 voet*
4. *Roerfluit 4 voet*
5. *Quint 3 voet*
6. *Super Octaaf 2 Voet (5 en 6 van metaal)*
7. *Waltfluit 2 Voet*
8. *Cornet 4 Sterk rechterhand*
9. *Mixtuur 3 a 4 sterk*
10. *Tremblant.*

2. *Tot deeze registers zal den Aanneemer een behoorlijke Secreetlaade maaken van goed droog Eikenhout, het regeer-Werk tot hetzelfde wel gemaakt, dat het Clavier zijn behoorlijk effect kan doen, de register trekkers gemakkelijk uit en in Schuiven, dat dezelve nabehooren open en toesluiten.*

3. *Het Clavier moet van Evoir zijn, en de Semitoonen van Zwart Ebbenhout en moet hebben vier volle Octaven van C tot c.*

4. *Tot dit werk zullen moeten gemaakt worden twee Sufficante Blaasbalken met haare windcanalen, zodanig dat dezelve de behoorlijke wint in de Orgelpijpen kunnen leveren.*

5. *Door den Aannemer zal ook, volgens de Teekening van het Orgel, door de Besteeders onderteekent, een fraaije kast, met het Lijst of Beeldhouwwerk gemaakt moeten worden.*

6. *Den Aannemer zal een Nieuw Blaasbalken huis met het daartoe behoorende IJzerwerk en verdere nodige materialen moeten maken en leveren.*

7. *Het Orgel zal moeten hebben Ordinaire Fluite toon, en voorts het geheele Orgel zodanig maaken en leveren, na den Eisch van het werk, dat het zelve de proef van een of twee onpartijdige Luiden, zig des verstaande zal kunnen uitstaan, en door hun gepreezen kunnen worden.*

8. *Het Timmeren van het Oxaal met het Schilderen en vergulden van de Orgelkast en het reeden van het Orgel als het zal gestelt worden, blijft alleen voor reekening van de Heeren Besteeders.*

Op alle voorgaande Conditien is het voortze: orgel besteedt en aangenoomen voor eene Somme van een duizend en een hondert guldens, te betalen als het Werk zal voltoijt en geleverd als ook geloofd en gepreezen zal zijn. 't geene zal moeten geschieden binnen een jaar na dato dezes. Actum Heusden den 23 Augustus 1749, Getekend F.N.L. Fernandes, G. van Oostrom, Hendrich Hartman Beetz."

Het contract is op 13 september 1751 voorzien van een aantekening omtrent de betaling van duizend gulden. Bätz had echter 1.100 gulden bedongen voor de bouw van het instrument. Het schilderen en vergulden van de kast zou ter plaatse worden gedaan door Gerard van Oostrom. Dit is mogelijk de oorzaak van het feit dat Bätz 17 jaar lang op die laatste honderd gulden heeft moeten wachten. Meerdere malen maant hij om het geld, tot hij tenslotte in 1767 met 60 gulden genoeg moet nemen.

Na enige jaren als stroopfabriek wordt rond 1810 in het vrijgekomen gebouw aan de Zustersteeg de Brouwerij “de Drie Hoefijzers” gevestigd door de familie Verhoeven, die enkele van bovenvermelde brouwerijen van de familie Bax overneemt. De brouwerij is

vernoemd naar de drie Verhoevens. Het familiewapen van deze familie heeft ook drie hoefijzers. (Saillant detail is, dat deze naam ook gevoerd werd door de uit 1538 daterende brouwerij “De Drie hoefijzers” in Breda doch die naam is afgeleid van de bij deze brouwerij gelegen smidse “De drei Hoefijssers”),

Bron: Biernet. HBT

Aan de Zustersteeg is tot 1920 bier gebrouwen. Na 1920 raakt het gebouw in verval en wordt uiteindelijk in 1985 verkocht en verbouwd tot een appartementencomplex met appartementen voor alleenstaanden en tweepersoonshuishoudens

Nico Dircksens